

Vlaams
Parlement

ingediend op **1749** (2018-2019) – Nr. 1
31 oktober 2018 (2018-2019)

Advies

van het Vlaams Vredesinstituut

inzake het beperken van de veiligheidsrisico's
verbonden aan de schietsport in Vlaanderen

Advies inzake het beperken van de veiligheidsrisico's verbonden aan de schietsport in Vlaanderen

Op vraag van de Voorzitter van het Vlaams Parlement voerde het Vlaams Vredesinstituut een evaluatie uit van de regulering van de schietsport in Vlaanderen met bijzondere aandacht voor eventuele veiligheidsrisico's.

Het Vlaams Vredesinstituut wijst hierbij op de volgende mogelijke veiligheidsrisico's:

- tijdens de aanvraag voor een sportschutterslicentie is geen proactief advies van de lokale politie vereist en is de mogelijkheid tot verzet van huisgenoten niet opgenomen;
- ingetrokken sportschutterslicenties worden door de schutters vaak niet teruggestuurd naar de federaties waardoor deze personen in de praktijk tot de datum waarop de licentie moet worden geldig verklaard of hernieuwd er nog steeds rechtstreeks bepaalde vuurwapens mee kunnen verwerven;
- zolang ze geen nieuwe wapens verwerven worden recreatieve schutters slechts vijfjaarlijks gecontroleerd door de provinciale wapendiensten en deze vijfjaarlijkse controles liggen in sommige Vlaamse provincies, als gevolg van personeelstekorten en capaciteitsproblemen, momenteel zo goed als stil. De recreatieve schutters moeten bovendien jaarlijks minder schietbeurten realiseren dan de sportschutters, wat het risico op misbruik van deze wettige reden vergroot;
- er bestaan een aantal specifieke problemen inzake het uittreksel van strafregister, het medische attest, het organiseren van praktische proeven en de informatiedeling tussen de betrokken actoren;
- een aantal sportschutters doen via overdrachten op basis van model 9 aan verdoken wapenhandel;
- Sport Vlaanderen heeft momenteel te weinig zicht op de verschillende disciplines die worden aangeboden door de federaties;
- over de kwaliteit van het toezicht van Sport Vlaanderen op de gemachtigde schietsportfederaties lopen de meningen van de betrokken actoren sterk uiteen;
- het ontbreken van een gezamenlijke zelfreguleringsnota van de gemachtigde schietsportfederaties verhoogt het risico op "shopping" waarbij clubs zich aansluiten bij een federatie met minder strikte veiligheidsvereisten;
- een aantal schietstanden organiseren activiteiten van occasioneel schieten waarbij de schutters onmiddellijk kunnen schieten met (semiautomatische varianten van) verschillende types oorlogswapens;
- het voorleggen van een recent uittreksel van strafregister bij occasioneel schieten is geen standaardpraktijk in alle schietstanden;
- volgens de Federale Politie is het erg waarschijnlijk dat een aantal schietstanden niet al hun dagkaarten, uitgereikt voor het occasioneel schieten, opsturen naar de betrokken provinciale wapendiensten, en deze diensten controleren de opgestuurde dagkaarten regelmatig pas veel later of soms helemaal niet;
- informatie over geweldsincidenten met vuurwapens wordt te weinig systematisch verzameld en geanalyseerd waardoor het momenteel onmogelijk is om vast te stellen in welke mate sportschutters en recreatieve schutters en/of hun vuurwapens betrokken zijn geweest bij geweldsincidenten;
- in de nasleep van recente terroristische aanslagen zijn het aantal voorlopige sportschutterslicenties opmerkelijk gestegen in Vlaanderen wat doet vermoeden dat de recent toegenomen populariteit van de schietsport gedeeltelijk verband houdt met onveiligheidsgevoelens en dat de wettige reden van het sportief en recreatief schieten soms wordt misbruikt om wapens te verwerven voor andere doeleinden dan de schietsport;

Om deze risico's te beperken adviseert het Vlaams Vredesinstituut om:

- **De volgende elementen op te nemen in het Vlaams Sportschuttersdecreet en/of Sportschuttersbesluit van 2007:**
 - o een proactief advies van de lokale politie in de aanvraagprocedure voor een sportschutterslicentie;
 - o verzet van een huisgenoot als uitsluitingsgrond voor het verkrijgen van een sportschutterslicentie;
 - o bij de jaarlijkse geldigverklaring van de sportschutterslicentie, naast een recent uittreksel uit het strafregister, ook een medisch attest te vereisen waarin staat dat de betrokken persoon lichamelijk en geestelijk in staat is om veilig een vuurwapen te hanteren en voorhanden te houden;
 - o het niet terugsturen van een geschorste of ingetrokken sportschutterslicentie strafbaar te stellen;
 - o in het kader van de vereiste twaalf schietbeurten per jaar verplichten om minstens twee keer te gaan schieten met elke wapencategorie waarvoor men een sportschutterslicentie heeft;
 - o de verplichte jaarlijkse rapportage van de gemachtigde schietsportfederaties aan Sport Vlaanderen uit te breiden;
 - o de bepaling dat de Vlaamse Regering zelf een omvattende lijst kan opstellen van de goedgekeurde disciplines te vervangen door de mogelijkheid voor de Vlaamse Regering om specifieke disciplines te verbieden indien ze dit nodig acht.
- **De bevoegdheid voor het recreatief schieten uit te klaren en, indien de Gemeenschappen bevoegd zijn, het recreatief schieten decretaal te reguleren om zo de controle op risicoprofielen en het naleven van de voorwaarden voor het sportief en recreatief schieten zoveel mogelijk te harmoniseren**
- **De mogelijkheden voor het occasioneel schieten aan te passen door:**
 - o de toegang tot het occasioneel schieten uit te sluiten voor personen die veroordeeld zijn voor een van de opgesomde veroordelingen in de Wapenwet door een recent uittreksel van strafregister te vereisen voorafgaand aan de betreffende schietactiviteit;
 - o de kalibers waarmee men occasioneel mag schieten te beperken;
 - o een verplichte termijn voor het doorsturen van dagkaarten vast te leggen.
- **De Federale Wapenwet aan te passen door:**
 - o te voorzien in een ontbindende voorwaarde bij nieuwe vergunningen voor het recreatief schieten indien de schutter niet kan aantonen jaarlijks het verplicht aantal schietbeurten te behalen.
- **De interne werking van de gemachtigde schietsportfederaties te versterken door:**
 - o hen op te leggen een gezamenlijke zelfreguleringsnota te ontwikkelen, met daarin onder meer de volgende elementen:
 - o meer clubbezoeken en het nauwgezet opvolgen van de kwaliteit van de georganiseerde proeven;
 - o intakegesprekken met potentiële leden en de ondersteuning van clubs bij het voeren van deze gesprekken;
 - o het voorzien van een gradueel traject inzake grotere kalibers en goede begeleiding van nieuwe leden gedurende dit traject, en de ondersteuning van clubs bij het implementeren van dergelijk traject;
 - o reminders versturen bij het niet terugsturen van ingetrokken of geschorste sportschutterslicenties en schutters wijzen op de gevolgen van niet terugsturen;
 - o met het oog op het beperken van de risico's op wapendiefstal, de aangesloten clubs wijzen op het belang om voorzichtig om te gaan met de privacy van hun leden.
 - o hen aan te moedigen om verder in te zetten op digitalisering van de processen, procedures en documenten.

- **Het toezicht van Sport Vlaanderen op de werking van de gemachtigde federaties te versterken door:**
 - o meer contactmomenten tussen Sport Vlaanderen en de gemachtigde federaties te organiseren waarin eventuele problemen kunnen worden aangekaart en opgelost;
 - o op basis van een bredere jaarlijkse rapportage vanuit de federaties, vaker en meer gerichte plaatsbezoeken te organiseren door Sport Vlaanderen;
 - o de federaties jaarlijks een overzichtstabel te laten maken van de verschillende disciplines (met bijhorende vuurwapentypes) die ze aanbieden en dit overzicht te rapporteren aan Sport Vlaanderen;
 - o vanuit Sport Vlaanderen de ontwikkeling van een gezamenlijke zelfreguleringsnota door de gemachtigde schietsportfederatie nauwgezet op te volgen en te stimuleren, en zelf een reguleringsnota op te stellen indien de gemachtigde federaties hier niet in slagen;
 - o te investeren in capaciteitsopbouw van de dienst.
- **De controle door provincies te versterken door te investeren in de capaciteitsopbouw van deze diensten om zo:**
 - o de vijfjaarlijkse controles van wapenvergunningen en schietstanden optimaal te kunnen uitvoeren;
 - o meer nauwgezette controles uit te voeren van de dagkaarten voor occasioneel schieten;
 - o proactief mogelijk verdoken wapenhandel via model 9 te screenen;
 - o zo snel mogelijk ingetrokken sportschutterslicenties te registreren in het Centraal Wapenregister.
- **Te investeren in het krijgen van een beter zicht op de frequentie, aard en context van geweldsdelicten met vuurwapens door systematisch informatie over dergelijke geweldsdelicten te verzamelen en te analyseren.**

1 Regulerings van de verwerving en gebruik van vergunningsplichtige vuurwapens voor de schietsport in Vlaanderen

De regulering van de schietsport bevindt zich op het raakvlak van openbare veiligheid en sport. Dit brengt in België een bijzondere bevoegdheidsverdeling met zich mee. De federale overheid is bevoegd voor de openbare veiligheid en het uitreiken van wapenvergunningen. De Federale Wapenwet van 2006 vormt dan ook de hoeksteen van de regulering van het verwerven, bezitten en gebruiken van vuurwapens in België. De regulering van (het gebruik van vuurwapens voor) het sportief schieten is echter een Gemeenschapsbevoegdheid in België. Dit impliceert dat de regulering van de schietsport in Vlaanderen wordt vormgegeven door wetteksten op Europees, federaal en Vlaams niveau.

De belangrijkste elementen van het wetgevende kader inzake de schietsport zijn meer bepaald¹:

- Richtlijn 91/477 van 18 juni 1991 inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens (hierna afgekort als de Europese “Vuurwapenrichtlijn”)
- Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (hierna afgekort als de “Wapenwet”)
- Decreet van 11 mei 2007 houdende het statuut van de sportschutter (hierna afgekort als het “Vlaams Sportschuttersdecreet”)

Conform de Europese Vuurwapenrichtlijn worden in de Wapenwet drie wapencategorieën bepaald met voor elke wapencategorie afzonderlijke regels en procedures voor het verwerven, voorhanden houden en gebruik ervan. Het vervaardigen, herstellen, te koop stellen, verkopen, overdragen, vervoeren, opslaan, voorhanden hebben of dragen van “verboden wapens”, zoals bijvoorbeeld volautomatische vuurwapens, is in België in principe niet toegestaan voor particulieren. Het verwerven of gebruik van dergelijke wapens is dus ook niet toegestaan in het kader van de schietsport. De “vrij verkrijgbare wapens”, waartoe ook luchtdrukwapens behoren, kunnen door particulieren worden verworven en voorhanden worden gehouden zonder vergunning of registratie. Dit betekent dat personen die de schietsport willen beoefenen met luchtdrukwapens deze wapens kunnen verwerven zonder hiervoor een vergunning te moeten aanvragen. De dracht en het gebruik van deze wapens is echter enkel mogelijk in een erkende schietstand². Alle wapens die niet tot een van deze twee categorieën behoren, vallen automatisch onder de categorie van “vergunningsplichtige wapens”. Concreet betekent dit dat personen die vergunningsplichtige wapens willen verwerven om aan schietsport te doen hiervoor eerst een wapenvergunning moeten aanvragen of een sportschutterslicentie moeten hebben. Ook voor deze wapens geldt dat dragen en gebruik ervan enkel mogelijk zijn in een erkende schietstand.

Om een bezitstitel voor het verwerven en voorhanden houden van vergunningsplichtige wapens te krijgen, moeten potentiële wapenbezitters aan een aantal basisvoorwaarden voldoen die als doel hebben de veiligheidsrisico's te beperken. Een van deze voorwaarden is voldoen aan een van de zeven in de Wapenwet vastgelegde “wettige redenen”. Het “sportief en recreatief schieten” is een van deze redenen.

¹ De Europese vuurwapenrichtlijn en de Wapenwet zijn sinds hun aanname al meerdere keren aangepast. Daarnaast zijn ook meerdere uitvoerende besluiten verbonden aan deze wetgeving relevant voor verschillende aspecten van de schietsport.

² Een “schietstand” wordt in de Wapenwet omschreven als een schietinstallatie voor vuurwapens, al dan niet gelegen in een gesloten lokaal. De omzendbrief inzake de wapenwetgeving verduidelijkt dat openlucht-schietstanden voor het kleischietsen hier ook onder vallen, maar dat schietstanden waar louter met niet-vuurwapens wordt geschoten (zoals paintball- of luchtdrukwapens) hier niet onder vallen.

Elk type vergunningsplichtig wapen dat men wil verwerven, moet overeen stemmen met de wettige reden waarvoor de bezittitel wordt gevraagd. Daarnaast bepaalt de Wapenwet dat de aanvragers van wapenvergunningen aan een aantal voorwaarden moeten voldoen die bedoeld zijn om de veiligheidsrisico's verbonden aan het wapenbezit te beperken. Zo moeten personen die een wapenvergunning aanvragen bijvoorbeeld meerderjarig zijn, een medisch attest voorleggen en aan de hand van een praktische proef bewijzen dat ze in staat zijn om op een veilige wijze een wapen te hanteren, en een uittreksel van strafregister afleveren om aan te tonen dat ze niet veroordeeld zijn voor bepaalde feiten. Tijdens de reguliere vergunningsprocedure wordt bovendien door de provincies, die bevoegd zijn voor het uitreiken van wapenvergunningen, een advies gevraagd aan de lokale politie van de verblijfplaats van de aanvrager om zo, op basis van "zachte informatie", beter in te kunnen schatten of het bezit van een wapen door de aanvrager een risico vormt voor de openbare orde.

Er zijn twee stelsels waarbinnen de schietsport met vergunningsplichtige vuurwapens kan worden beoefend in Vlaanderen: het sportief schieten en het recreatief schieten. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid van occasioneel schieten, dat bedoeld is om geïnteresseerden te laten kennis maken met de schietsport. In de volgende secties overlopen we de belangrijkste kenmerken van het regulerende kader voor deze verschillende vormen van het beoefenen van de schietsport in Vlaanderen.

De belangrijkste verschillen tussen het sportief, recreatief en occasioneel schieten

Sportief schieten:

- Het beoefenen van de schietdisciplines die worden aangeboden door de erkende internationale schietsportfederatie of door de gemachtigde Vlaamse schietsportfederaties
- Gereguleerd door de Federale Wapenwet (2006) en het Vlaams Sportschuttersdecreet (2007)
- Nood aan sportschutterslicentie voor het verwerven van een geschikt vergunningsplichtig vuurwapen

Recreatief schieten:

- Het schieten op een erkende schietstand buiten het door de Gemeenschappen georganiseerde kader van het sportief schieten
- Gereguleerd door de Federale Wapenwet (2006)
- Nood aan een vergunning voor het verwerven van een geschikt vergunningsplichtig vuurwapen

Occasioneel schieten:

- De mogelijkheid om eenmaal per jaar, onder begeleiding, op een erkende schietstand te schieten met vergunningsplichtige vuurwapens
- Gereguleerd door de Federale Wapenwet (2006) en het KB inzake de erkenning van schietstanden (2000)
- Geen verwerving van vuurwapens mogelijk

1.1 Sportief schieten

Sinds de staatshervorming van 1980 zijn in België de Gemeenschappen bevoegd voor sport. De voorwaarden waaronder het sportief schieten mag worden beoefend, zijn dus niet opgenomen in de Federale Wapenwet, maar in de betreffende decreten en bijhorende uitvoeringsbesluiten van de drie Gemeenschappen. In Vlaanderen is dit het Sportschuttersdecreet van 2007 dat “sportschieten” definieert als *“het beoefenen van de schietdisciplines die worden aangeboden door de internationale schietsportfederatie die erkend is door het Internationaal Olympisch Comité, of door de schietsportfederaties”*¹. Dit impliceert dat sportschutters alle vergunningsplichtige wapens kunnen verwerven en voorhanden kunnen houden die geschikt zijn voor het beoefenen van een van deze aangeboden schietdisciplines.

Tot de invoering van de Federale Wapenwet van 2006 hadden sportschutters in Vlaanderen geen eigen statuut, maar moesten ze dezelfde procedures volgen als de andere particuliere wapenbezitters. De invoering van het concept van de sportschutterslicentie in de Wapenwet bracht hier verandering in. Deze licenties zijn vijf jaar geldig en verlenen de sportschutter het recht om de schietsport te beoefenen met de vergunningsplichtige vuurwapens die behoren tot de erop vermelde wapencategorieën. Net als bij wapenvergunningen dienen de aanvragers van sportschutterslicenties aan meerdere voorwaarden te voldoen die bedoeld zijn om veiligheidsrisico's te beperken, zoals actief lidmaatschap van een gemachtigde federatie en niet veroordeeld zijn voor een van de misdrijven die opgesomd staan in de Wapenwet. Verder moeten deze personen onder andere ook succesvol een theoretische en praktische proef afleggen. De sportschutterslicenties worden in Vlaanderen niet uitgereikt door een overheidsdienst, maar door een van de drie gemachtigde schietsportfederaties: de Vlaamse Schietsportkoepel (VSK), FROS Multisport Vlaanderen en de vzw Vlaamse Traditionele Sporten (VlaS). Om zich voor te bereiden op vermelde proeven kunnen de betrokkenen bij de gemachtigde federaties een voorlopige sportschutterslicentie aanvragen waarmee ze, onder het toezicht en de begeleiding van een lesgever, een vergunningsplichtig vuurwapen mogen gebruiken op een schietstand. Met een voorlopige licentie kunnen ze echter geen vergunningsplichtige vuurwapens verwerven.

Met een definitieve sportschutterslicentie kunnen sportschutters voor het beoefenen van een van de aangeboden schietdisciplines op twee verschillende manieren vergunningsplichtige wapens verwerven. Ten eerste kunnen ze de reguliere vergunningsprocedure volgen door een wapenvergunning aan te vragen bij de provincie van hun verblijfplaats. Dit dient voorafgaand aan het verwerven van een vergunningsplichtig vuurwapen te gebeuren. Hun sportschutterslicentie is in deze gevallen het bewijs van de wettige reden “sportief schieten”. Ten tweede kunnen sportschutters louter op vertoon van hun sportschutterslicentie vergunningplichtige vuurwapens verwerven die staan opgelijst in het *Ministerieel Besluit van 15 maart 2007 tot bepaling van de lijst vuurwapens ontworpen voor het sportschieten, waarvoor houders van een sportschutterslicentie vrijgesteld zijn van de vergunningsplicht*. Dit betekent dat sportschutters voor het verwerven van deze lijst van wapens de reguliere vergunningsprocedure niet hoeven te doorlopen.²

¹ In de omzendbrief over de toepassing van de wapenwetgeving wordt verduidelijkt dat het niet vereist is dat deze activiteiten in competitieverband plaatsvinden; ook de voorbereiding en trainingen op deze activiteiten worden als sportief schieten beschouwd.

² Voor houders van een jachtverlof geldt een gelijkaardige regeling.

1.2 Recreatief schieten

De schietsport wordt in Vlaanderen echter niet enkel beoefend door sportschutters, maar ook door recreatieve schutters. Dit zijn personen die op schietstanden met vergunningsplichtige vuurwapens willen schieten, maar die niet noodzakelijk deel willen uitmaken van een schietclub die behoort tot een van de gemachtigde federaties, niet geïnteresseerd zijn om te schieten in competitieverband of niet een van de aangeboden disciplines willen beoefenen. Hoewel de Gemeenschappen sinds de staatshervorming van 1980 zowel bevoegd zijn voor sport als voor vrijetijdsbesteding, wordt het “recreatief schieten” niet expliciet gereguleerd door het Vlaams Sportschuttersdecreet. Hierdoor gelden voor dit aspect van de wettige reden “sportief en recreatief schieten” tot op heden de algemene regels van de Federale Wapenwet. Omdat de Gemeenschappen in theorie niet enkel bevoegd zijn voor het sportief schieten, maar mogelijk ook voor het recreatief schieten werd op federaal vlak geen specifiek initiatief genomen om dit aspect van de schietsport te reguleren. Recreatieve schutters kunnen dus geen sportschutterslicentie aanvragen en dienen bij het verwerven van vuurwapens hun wettige reden “recreatief schieten” aan te tonen op basis van bewijzen van deelname aan recreatieve schietactiviteiten, bijvoorbeeld aan de hand van een bewijs van lidmaatschap van een schietstand samen met een bewijs van het regelmatig gebruiken van de schietstand. De vuurwapens die recreatieve schutters kunnen verwerven, zijn niet beperkt tot de vergunningsplichtige vuurwapens die kunnen worden aangewend voor het beoefenen van de disciplines die worden aangeboden door de gemachtigde schietsportfederaties, maar omvatten alle vergunningsplichtige vuurwapens die geschikt zijn voor regelmatig gebruik op een schietstand. In de praktijk beoefenen de recreatieve schutters de schietsport ofwel als lid van een schietclub (die al dan niet is aangesloten bij een van de gemachtigde federaties) ofwel rechtstreeks bij een schietstand zonder lid te zijn van een schietclub.

1.3 Occasioneel schieten

Om personen die geïnteresseerd zijn in het beoefenen van de schietsport met vergunningsplichtige wapens de mogelijkheid te bieden om kennis te laten maken met deze sport zonder dat dit een zwaar administratief parcours met zich meebrengt, werd in de Wapenwet van 2006 de mogelijkheid van het “occasioneel schieten” voorzien. Concreet betekent dit dat meerderjarigen één keer per jaar, onder begeleiding en volgens bepaalde procedures, kunnen gaan schieten in een erkende schietstand. Deze personen kunnen geen vuurwapens verwerven en hebben geen voorafgaande vergunning nodig voor het occasioneel schieten. Ze dienen zich enkel op vertoon van een geldige identiteitskaart te registreren met een dagkaart die wordt uitgereikt door de schietstand.

Cijfers over de schietsport in Vlaanderen

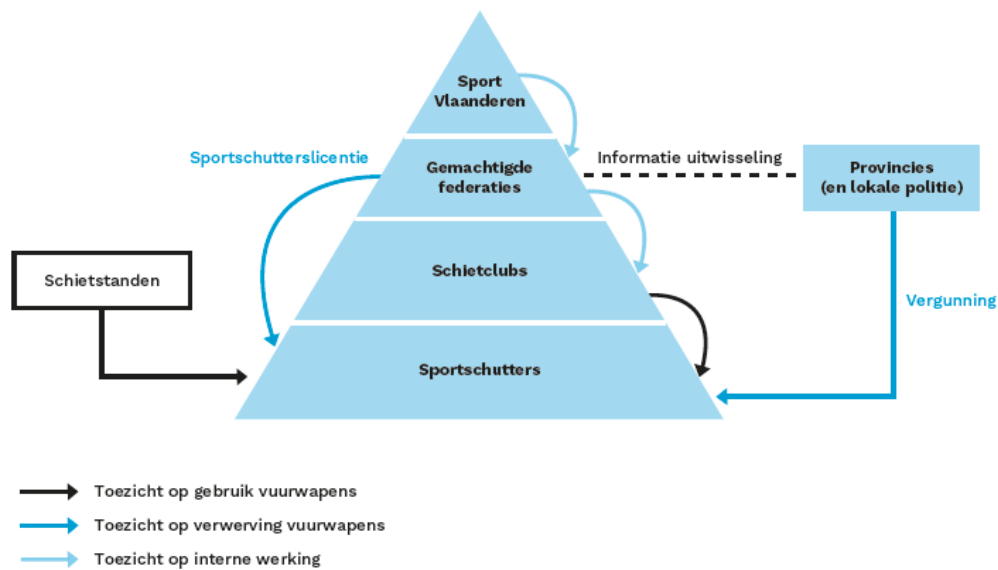
- Er zijn drie gemachtigde schietsportfederaties in Vlaanderen die samen meer dan 30.000 leden tellen die de schietsport beoefenen. FROS Multisport Vlaanderen had in 2017 in totaal 15.581 leden die de schietsport beoefenen, VSK 14.690 leden en VlaS 582 leden. De schietsport zit duidelijk in de lift: tussen 2006 en 2017 steeg het aantal leden van deze federaties van 17.142 naar 30.271. Niet al deze leden beoefenen echter de schietsport met vergunningsplichtige vuurwapens.
- Het beoefenen van de schietsport met vergunningsplichtige vuurwapens is enkel toegelaten in erkende schietstanden. In Vlaanderen zijn er een veertigtal erkende schietstanden waar schietclubs hun activiteiten organiseren. In totaal zijn er meer dan 200 schietclubs actief in Vlaanderen.
- Jaarlijks reiken de drie federaties gezamenlijk naar schatting 2.500 à 3.000 nieuwe sportschutterslicenties uit. In 2017 werden verder ongeveer 10.000 licenties geldig verklaard en meer dan 4.600 licenties hernieuwd. Dit betekent dat er ongeveer 17.000 à 18.000 sportschutters zijn in Vlaanderen. Het aantal recreatieve schutters in Vlaanderen is niet gekend.
- In het Centraal Wapenregister (CWR) staan 107.000 à 146.000 vuurwapens geregistreerd voor de wettige reden "sportief en recreatief schieten". Minstens 43.000 van deze vuurwapens werden verworven via een sportschutterslicentie. Hoeveel vuurwapens voorhanden worden gehouden voor het recreatief schieten is niet geweten.
- In 2017 werden 35 aanvragen voor definitieve sportschutterslicenties geweigerd door de federaties, waarvan een twintigtal vanwege informatie op het uittreksel van strafregister of om redenen van openbare orde. Verder werden meer dan 1.000 licenties ingetrokken waarvan ongeveer een honderdtal vanwege het uittreksel van strafregister of om redenen van openbare orde. Sinds 2007 werden bij Sport Vlaanderen 196 beroepen ingesteld tegen de intrekking van een sportschutterslicentie.
- Het is niet geweten hoeveel geweldsdelicten plaatsvinden met vuurwapens die voorhanden worden gehouden door beoefenaars van de schietsport.

1.4 Toezicht op het verwerven en gebruiken van vergunningsplichtige vuurwapens voor de schietsport

In de Federale Wapenwet van 2006 en het Vlaams Sportschuttersdecreet van 2007 staan verschillende bepalingen die gericht zijn op het beperken van de veiligheidsrisico's die verbonden zijn aan het verwerven, voorhanden houden en gebruiken van vuurwapens voor de schietsport in Vlaanderen.

Het Vlaams Sportschuttersdecreet bepaalt dat de bevoegde diensten van de Vlaamse Gemeenschap het toezicht uitoefenen op de toepassing van het decreet en de bijhorende uitvoeringsbesluiten. In de praktijk kunnen we echter vaststellen dat het toezicht op de veiligheidsrisico's verbonden aan het gebruik en verwerven van vergunningsplichtige vuurwapens door sportschutters in Vlaanderen plaatsvindt via een getrappt systeem (zie figuur 1).

Figuur 1: Toezicht op de verwerving en het gebruik van vuurwapens door sportschutters in Vlaanderen



Een sportschutter wordt in eerste instantie gecontroleerd door de schietclub waarvan hij lid is en wiens clubreglement hij dient te volgen. Deze clubregels hebben betrekking op het gebruik van wapens tijdens clubactiviteiten en vermelden doorgaans ook de procedures waarmee de club toezicht houdt op dit gebruik. Verder dient de sportschutter uiteraard rekening te houden met de veiligheidsvoorschriften van de erkende schietstand waar hij zijn hobby uitoefent. De schietclubs worden gecontroleerd door de gemachtigde schietsportfederaties waarbij ze zijn aangesloten en wiens regels ze moeten volgen, terwijl het toezicht op de werking van deze federaties wordt uitgeoefend door Sport Vlaanderen. Wanneer sportschutters een vergunningsplichtig vuurwapen willen verwerven, worden, afhankelijk van de procedure, de voorwaarden hiervoor gecontroleerd door de gemachtigde federaties (via de sportschutterslicentie) en eventueel ook door de provinciale wapendiensten (wapenvergunning).

Bij recreatieve schutters wordt het gebruik van vuurwapens ook gecontroleerd door de betrokken schietstand en, indien de schutter er lid van is, door de schietclub. Toezicht op het voldoen aan de voorwaarden nodig voor de verwerving en het voorhanden houden van vergunningsplichtige vuurwapens ligt echter volledig bij de provinciale wapendiensten. Doordat recreatieve schutters niet over een sportschutterslicentie beschikken, zijn de gemachtigde federaties en Sport Vlaanderen niet betrokken bij het toezicht op het verwerven van deze wapens.

Occasionele schutters mogen voor hun activiteiten geen vergunningsplichtige vuurwapens verwerven, maar ze enkel eenmaal per jaar gebruiken op een erkende schietstand. Het gebruik van deze wapens door occasionele schutters wordt gecontroleerd door de verplichte begeleider bij deze activiteit. De provinciale wapendiensten controleren achteraf (op basis van de ingestuurde dagkaarten) of de occasionele schutter heeft voldaan aan de opgelegde voorwaarden.

2 Geïdentificeerde veiligheidsrisico's

Onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut heeft op basis van een analyse van de bestaande procedures en processen inzake de schietsport in Vlaanderen verschillende mogelijke veiligheidsrisico's geïdentificeerd. Deze risico's kunnen gegroepeerd worden onder de risico's verbonden aan (1) het verwerven van vergunningsplichtige wapens, (2) het gebruik van deze wapens op de schietstand, en (3) het voorhanden houden van deze wapens buiten de schietstand. We vatten in de volgende paragrafen de verschillende geïdentificeerde risico's beknopt samen.

2.1 Veiligheidsrisico's verbonden aan het verwerven van vuurwapens

Beoefenaars van de schietsport kunnen in Vlaanderen op drie manieren vuurwapens verwerven:

- 1) Sportschutters kunnen op vertoon van hun sportschutterslicentie rechtstreeks de vuurwapens verwerven die staan opgelijst in het *Ministerieel Besluit van 15 maart 2007 tot bepaling van de lijst vuurwapens ontworpen voor het sportschieten, waarvoor houders van een sportschutterslicentie vrijgesteld zijn van de vergunningsplicht*. Ze hoeven hiervoor dus geen voorafgaande vergunning aan te vragen bij de provinciale wapendienst.
- 2) Sportschutters kunnen de vuurwapens die gebruikt kunnen worden bij de schietdisciplines die worden aangeboden door de gemachtigde federaties, maar die niet staan opgelijst in het MB van 15 maart 2007, verwerven via een vergunning die ze vooraf moeten aanvragen bij de provinciale wapendienst. De vereiste wettige reden kan worden aangetoond op basis van hun definitieve sportschutterslicentie.
- 3) Recreatieve schutters kunnen alle vuurwapens die werden ontworpen voor regelmatig gebruik op de schietstand verwerven via een vergunning die ze vooraf moeten aanvragen bij de provinciale wapendienst. De vereiste wettige reden kan worden aangetoond op basis van bewijzen van eerdere deelname aan recreatieve schietactiviteiten.

Bij elk van deze drie manieren wordt voorafgaand aan de effectieve verwerving van het vuurwapen een aantal voorwaarden gecontroleerd die de toegang tot vuurwapens moeten beperken voor personen die deze wapens niet veilig kunnen hanteren en/of personen waarbij wapenbezit een gevaar vormt voor zichzelf of de openbare orde. Het vooraf controleren of een potentiële wapenbezitter voldoet aan dergelijke voorwaarden is een essentieel onderdeel van de strategie om veiligheidsrisico's verbonden aan de schietsport zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast is het ook van groot belang om periodiek te controleren of de wapenbezitter ook na het verwerven van vuurwapens nog steeds geschikt is en voldoet aan deze voorwaarden.

2.1.1 Controle van risicoprofielen en naleving voorwaarden

Verschillen tussen het sportief en recreatief schieten

Uit onze analyse blijkt dat er tussen het sportief en het recreatief schieten significante verschillen bestaan op het vlak van de **voorafgaande controle** van risicoprofielen en dat ze gepaard gaan met een aantal mogelijke veiligheidsrisico's. Zo werd vastgesteld dat tijdens de aanvraag voor een sportschutterslicentie, in tegenstelling tot bij de reguliere vergunningsprocedure bij de provincies, bijvoorbeeld geen proactief advies van de lokale politie en geen mogelijkheid tot verzet van

meerderjarige huisgenoten zijn opgenomen. Dit zijn nochtans twee belangrijke manieren om ervoor te zorgen dat personen met een verhoogd risico op het misbruik van deze wapens geen legale toegang krijgen tot vergunningsplichtige wapens. Vooral het ontbreken van het standaard voorafgaande advies van de lokale politie bij sportschutterslicenties wordt door de betrokken actoren als een ernstig veiligheidsrisico beschouwd. Dit betekent namelijk dat personen die niet werden veroordeeld voor een van de in de Wapenwet opgelijste misdrijven maar waarvan de lokale politie wel weet heeft van risicogedrag, in principe een sportschutterslicentie kunnen verkrijgen en daarmee onmiddellijk bepaalde types vergunningsplichtige vuurwapens kunnen verwerven. Uit het onderzoek blijkt dus dat sportschutters die wapens willen verwerven die niet staan opgelijst in het MB van 2007 en recreatieve schutters *op het moment van hun vergunningsaanvraag* een meer diepgaande controle van hun risicoprofiel ondergaan dan sportschutters die enkel via hun sportschutterslicentie rechtstreeks vuurwapens verwerven.

Naast verschillen in de controle voorafgaand aan de verwerving van vergunningsplichtige vuurwapens bestaan er ook een aantal opmerkelijke verschillen tussen het sportief en recreatief schieten op het vlak van de controle op **het naleven van de voorwaarden** voor het wapenbezit. Bij de vijfjaarlijkse hernieuwing van de sportschutterslicentie wordt door de federaties gecontroleerd of de betrokken sportschutter nog steeds voldoet aan de voorwaarden op basis waarvan deze licentie werd uitgereikt. Sportschutters moeten hun sportschutterslicentie daarnaast ook jaarlijks geldig laten verklaren door de federaties, waarbij de federaties via een recent uittreksel van het strafregister controleren of er geen nieuwe relevante veroordelingen werden opgelijst en via het sportschuttersboekje of de sportschutter wel 12 schietbeurten heeft verwezenlijkt (om actief lidmaatschap aan te tonen). Indien bij de jaarlijkse geldigverklaring of vijfjaarlijkse hernieuwing blijkt dat een sportschutter niet langer voldoet aan de voorwaarden dan wordt de sportschutterslicentie onmiddellijk ingetrokken waardoor de schutter geen vergunningsplichtige wapens meer kan verwerven en voorhanden houden op basis van de wettige reden van het sportief schieten.

Terwijl ze aan meer voorwaarden moeten voldoen bij de aanvraag van een wapenvergunning dan sportschutters die een sportschutterslicentie aanvragen, worden de recreatieve schutters zolang ze geen nieuwe vuurwapens verwerven slechts vijfjaarlijks gecontroleerd door de provinciale wapendiensten. Verder dienen ze, in tegenstelling tot sportschutters, geen 12 maar slechts 10 schietbeurten uit te voeren per jaar en blijkt uit ons onderzoek dat hier doorgaans meer uitzonderingen op worden toegestaan door de provincies dan bij de sportschutterslicenties door de federaties. Bovendien hebben de Vlaamse provinciale wapendiensten aangegeven dat ze, door personeelstekorten en capaciteitsproblemen, hun controlefunctie niet steeds naar behoren kunnen uitvoeren en dat de vijfjaarlijkse controles van de uitgereikte wapenvergunningen in sommige provincies zo goed als stil zijn gevallen. Dit alles betekent dat recreatieve schutters eenmaal ze hun vergunningsprocedure hebben doorlopen beduidend minder vaak worden gecontroleerd op de naleving van de voorwaarden dan de sportschutters. Een gevolg hiervan is dat personen die niet zozeer geïnteresseerd zijn in de schietsport, maar vooral een vuurwapen in huis willen, doorgaans de voorkeur geven aan het stelsel van recreatief schieten.

De veiligheidsrisico's verbonden aan het verwerven van vuurwapens die voortvloeien uit de vastgestelde verschillen in controles tussen het sportief en het recreatief schieten worden door de grote schietsportfederaties en de provinciale wapendiensten erkend. Een van de manieren om dit euvel te verhelpen is door ook voor het recreatief schieten een sportschutterslicentie te vereisen. De schutters die het strengst worden gecontroleerd op hun risicoprofiel en de naleving van de voorwaarden zijn namelijk de houders van sportschutterslicenties die ook via de reguliere vergunningsprocedure vuurwapens verwerven: via de reguliere vergunningsprocedure krijgen ze een gedegen voorafgaande controle van hun risicoprofiel en via hun sportschutterslicentie worden, bovenop de vijfjaarlijkse controle, ook jaarlijks eventuele veroordelingen en hun actief lidmaatschap opgevolgd. Met het oog op het beperken van de

veiligheidsrisico's dienen de controles op de veiligheidsvoorwaarden – zowel vooraf als achteraf – bij het sportief en recreatief schieten best zoveel mogelijk in deze richting geharmoniseerd te worden. De provinciale wapendiensten wijzen erop dat het vereisen van een sportschutterslicentie voor recreatieve schutters niet enkel een veiligheidswinst zou opleveren, maar ook hun werklust gevoelig zou doen verminderen waardoor er meer ruimte vrijkomt voor de overige controles die deze diensten moeten uitvoeren.

Uit ons onderzoek blijkt verder dat de huidige regeling, waarbij het sportief schieten door het Sportschuttersdecreet wordt gereguleerd en het recreatief schieten door de Federale Wapenwet, ervoor zorgt dat Vlaanderen in de praktijk weinig beweegruimte heeft om het stelsel van sportief schieten te versterken, aangezien sportschutters bij een verstrenging van dit stelsel makkelijk kunnen overstappen naar het stelsel van recreatief schieten. Een gedegen aanpak van verschillende van de geïdentificeerde veiligheidsrisico's vereist een harmonisering van de voorwaarden voor het verwerven en behouden van vuurwapens door sportschutters en recreatieve schutters. Momenteel is het in België echter niet geheel duidelijk in welke mate de Gemeenschappen, die bevoegd zijn voor sport en vrijetijdsbesteding, ook het recreatief schieten dienen te reguleren. Het is van groot belang om deze bevoegdheidsverdeling dringend uit te klaren zodat de nodige maatregelen kunnen worden genomen voor de harmonisering van beide systemen.

Specifieke verbeterpunten

In ons onderzoek werden ook een aantal specifieke verbeterpunten vastgesteld die betrekking hebben op het uittreksel van strafregister en het medische attest (zie hieronder). Verder is gebleken dat de organisatie van de verplichte praktische proeven in het kader van de aanvragen voor een definitieve sportschutterslicentie de afgelopen jaren niet altijd even optimaal is verlopen.

De Europese Vuurwapenrichtlijn en de Federale Wapenwet bepalen dat het verwerven en voorhanden hebben van vuurwapens moeten worden beperkt tot personen die waarschijnlijk geen gevaar voor zichzelf of anderen vormen. Het indienen van een recent **uittreksel van strafregister** bij de aanvraag van een sportschutterslicentie bij de gemachtigde federaties en van een wapenvergunning bij de provinciale wapendienst past binnen deze verplichting en heeft als specifieke doelstelling om personen met een crimineel en/of gewelddadig verleden zo veel mogelijk uit te sluiten van het beoefenen van de schietsport en de legale toegang tot vuurwapens. De schietsportfederaties wijzen erop dat dit systeem echter niet waterdicht is, aangezien op vermelde uittreksels enkel veroordelingen staan die effectief geregistreerd worden en de uittreksels bovendien soms fouten bevatten. Verder zijn er gevallen bekend bij de gemachtigde schietsportfederaties waarbij personen een sportschutterslicentie aanvragen op basis van een vervalst uittreksel van strafregister.

De recente aanpassing van de Europese Vuurwapenrichtlijn stelt bovendien dat lidstaten moeten zorgen voor een **medisch en psychologisch monitoringsysteem** om te waarborgen dat aan de vastgestelde voorwaarden voor de verlening van een wapenvergunning wordt voldaan voor de volledige duur van de vergunning. Enerzijds is het dan ook opmerkelijk dat sportschutters bij de jaarlijkse validering van hun sportschutterslicentie wel een uittreksel van strafregister moeten indienen om aan te tonen geen nieuwe relevante veroordelingen te hebben opgelopen, maar dat ze niet verplicht zijn om opnieuw een medisch attest in te dienen. Aangezien de fysieke en mentale gezondheidstoestand van personen snel kan veranderen zou dit nochtans een toegevoegde waarde kunnen betekenen, zeker gezien het traditioneel oudere ledenbestand van schietclubs. Anderzijds bestaat over de waarde van sommige medische attesten in het huidige stelsel best wat scepticisme bij de betrokken actoren omdat men vermoedt dat in de praktijk weinig huisartsen medische attesten weigeren af te leveren. Verschillende opties kunnen worden overwogen om de waarde van de medische attesten te verhogen, zoals bijvoorbeeld gerichte

communicatie naar de huisartsen toe, een gedetailleerd sjabloon voor dergelijke attesten of de verplichting om medische attesten enkel te laten uitreiken door de effectieve huisarts van de betrokken persoon.

2.1.2 Informatiedeling

Verder werd door de betrokken actoren ook gewezen op een aantal specifieke problemen inzake onderlinge informatiedeling die gepaard gaan met een aantal veiligheidsrisico's. Zo blijkt dat wanneer de lokale politie bij een persoon een probleem inzake openbare orde vaststelt, het nog een paar maanden kan duren voordat de sportschutterslicentie of wapenvergunning effectief wordt ingetrokken of geschorst. Dit betekent dat deze persoon, ondanks de mogelijke veiligheidsrisico's, gedurende een zekere tijd, soms zelfs maandenlang, wapens in huis kan houden en zelfs meer wapens kan verwerven. Ook zijn gevallen bekend van intrekkingen van sportschutterslicenties die niet binnen de afgesproken termijn van twee weken gedeeld werden tussen de federaties. Verder blijkt dat een van de federaties haar sancties inzake sportschutterslicenties slechts maandelijks meedeelt aan de provincies in plaats van onverwijld (zoals bepaald in het Vlaams Sportschuttersdecreet). Bovendien zouden er gevallen bekend zijn waarbij de informatie over intrekkingen van sportschutterslicenties laatijdig of zelfs niet wordt meegedeeld aan de lokale politie door de provincies.

2.1.3 Types wapens die men kan verwerven

De Wapenwet bepaalt dat het wapen waarvoor men een vergunning aanvraagt overeen moet stemmen met de wettige reden die men hiervoor opgeeft. Aangezien het sportschieten in Vlaanderen enkel mag worden beoefend met vuurwapens die geschikt zijn voor de disciplines die worden aangeboden door de gemachtigde schietsportfederaties, kunnen sportschutters via hun sportschutterslicentie enkel de vuurwapens verwerven die passen bij deze aangeboden schietdisciplines. Voor recreatieve schutters geldt deze beperking echter niet: zij mogen vuurwapens verwerven die geschikt zijn voor regelmatig gebruik op een schietstand. De recente aanpassing van de Europese Vuurwapenrichtlijn zal op dit vlak echter de mogelijkheden voor recreatieve schutters beperken. Zo werden verschillende types semiautomatische vuurwapens geherclassificeerd van "vergunningsplichtige wapens" naar "verboden wapens". Tegelijkertijd werd echter bepaald dat de lidstaten voor sommige van deze types vuurwapens eventueel een uitzondering kunnen voorzien voor sportschutters die aan bepaalde voorwaarden voldoen. De federale regering is van plan om deze uitzondering voor sportschutters op te nemen in de Wapenwet waardoor ze automatische vuurwapens die zijn omgebouwd tot semiautomatische vuurwapens, bepaalde korte semiautomatische vuurwapens waarmee – zonder herladen - meer dan 21 patronen kunnen worden afgevuurd en bepaalde lange semiautomatische vuurwapens waarmee – zonder herladen - meer dan elf patronen kunnen worden afgevuurd, toch kunnen blijven hanteren voor het sportief schieten. Aangezien deze uitzondering geen betrekking zal hebben op recreatieve schutters zal een aanzienlijk aantal recreatieve schutters binnenkort waarschijnlijk overstappen naar het stelsel van sportief schieten om zo toch te kunnen blijven schieten met deze specifieke types wapens.

De afgelopen jaren hebben de Vlaamse provinciegouverneurs zonder succes getracht om bepaalde types vuurwapens, zoals semiautomatische aanvalsgeweren, uit te sluiten van de schietsport. Aangezien er momenteel in Vlaanderen sportschietdisciplines worden aangeboden door de gemachtigde schietsportfederaties waarvoor dergelijke wapens kunnen worden gehanteerd (zoals bijvoorbeeld het ordonnantieschieten), zullen de houders van sportschutterslicenties deze types wapens, ondanks de aanpassing van de Europese Vuurwapenrichtlijn, kunnen blijven behouden en verwerven zolang de Vlaamse regering zich hier niet tegen verzet. Het Sportschuttersdecreet bepaalt dat de Vlaamse regering, op voordracht van de schietsportfederaties, een lijst kan opstellen van de toegestane

schietdisciplines. Op deze manier kan ze bepaalde wapentypes, ondanks de wapencategorieën van de Wapenwet, uitsluiten van het sportschieten. Dit is tot op heden niet gebeurd en dus kunnen sportschutters alle vergunningsplichtige vuurwapens verwerven die ze kunnen gebruiken bij het beoefenen van de schietdisciplines die worden aangeboden door de gemachtigde federaties.

Sport Vlaanderen heeft momenteel te weinig zicht op de verschillende disciplines die worden aangeboden door de federaties. Het zou daarom goed zijn om de federaties te verplichten een overzicht van de aangeboden disciplines (en bijhorende wapentypes) aan Sport Vlaanderen mee te delen in hun jaarlijkse informatiedeling. Indien de Vlaamse regering van oordeel is dat sommige disciplines niet gewenst zijn, dan kan ze ofwel de federaties vragen deze disciplines niet langer aan te bieden ofwel zelf een lijst van toegestane disciplines opstellen. Het inrichten van schietdisciplines is echter een evolutief gegeven in de schietsport. Daarom verdient het aanbeveling het Sportschuttersdecreet aan te passen zodat de Vlaamse regering, in desbetreffend geval, niet enkel de toegestane disciplines kan oplijsten, maar er ook voor kan kiezen om bepaalde disciplines te verbieden.

In de wereld van de Vlaamse schietsport wordt het verder als logisch beschouwd dat beginnende schutters eerst leren schieten met luchtdrukwapens, daarna overstappen naar schieten met een klein kaliber en pas overschakelen naar een groter kaliber wanneer ze het schieten met een klein kaliber goed beheersen. Vanuit de twee grote schietsportfederaties wordt dit model ook gecommuniceerd naar hun aangesloten clubs. Ook vanuit de belangenverenigingen van wapenbezitters en de civiele wapensector is men geen tegenstander van het gradueel verzwaren van kalibers bij beginnende schutters, maar wordt daarbij vooral het belang van een goede begeleiding van deze schutters benadrukt. Het zou een goede zaak zijn om zo een gradueel traject met bijhorende begeleiding van nieuwe schutters formeel op te nemen in de nog te ontwikkelen gezamenlijke zelfreguleringsnota van de gemachtigde schietsportfederaties.

2.1.4 Verwerven van vuurwapens op basis van ingetrokken sportschutterslicenties

Jaarlijks worden honderden sportschutterslicenties ingetrokken door de gemachtigde schietsportfederaties, zowel om meer administratieve redenen als om redenen van openbare orde. Bij het intrekken van een sportschutterslicentie wordt aan de betrokken persoon gemeld dat de licentie binnen de acht dagen terug moet worden gestuurd naar de federatie. Uit ons onderzoek blijkt dat de betrokken sportschutters dit vaak niet doen. Dit kan belangrijke veiligheidsimplicaties hebben, aangezien de betrokken persoon met deze ingetrokken maar niet teruggestuurde licentie tot de datum waarop de licentie moet worden geldig verklaard of hernieuwd nog steeds naar schietclubs kan gaan om te schieten en bovendien nog steeds rechtstreeks vuurwapens kan verwerven die opgelijst staan in het MB van 2007. Extra problematisch is dat personen die hun ingetrokken sportschutterslicentie niet terugsturen relatief vaak degenen zijn waarbij de licentie werd ingetrokken om redenen van openbare orde.

De twee grote federaties geven aan hier op dit moment zelf weinig tegen te kunnen doen en kijken vooral naar de provinciale wapendiensten en lokale politie om toezicht te houden op het effectief terugsturen van de ingetrokken licentie en het inleveren van de wapens door de betrokken schutters. Dit probleem van het niet terugsturen van ingetrokken sportschutterslicenties kan worden verholpen door de sportschutterslicentie volledig te digitaliseren of door het niet terugsturen van de sportschutterslicentie strafbaar te stellen in het Sportschuttersdecreet.

2.1.5 Toezicht op de federaties door Sport Vlaanderen

Het Vlaams Sportschuttersdecreet voorziet een belangrijke rol voor de gemachtigde schietsportfederaties. Sport Vlaanderen is op zijn beurt verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op de toepassing van het Vlaams Sportschuttersdecreet en de bijhorende uitvoeringsbesluiten door de federaties. Over de kwaliteit van het toezicht van Sport Vlaanderen op de gemachtigde schietsportfederaties lopen de meningen van de betrokken actoren sterk uiteen.

De federaties zijn verplicht om jaarlijks een aantal statistische gegevens zoals het aantal aangesloten leden die het sportschieten beoefenen met vergunningsplichtige wapens en het aantal afgeleverde sportschutterslicenties per wapencategorie mee te delen aan Sport Vlaanderen. Niet alle aangeleverde informatie in het kader van deze verplichte jaarlijkse informatiedeling is echter even relevant. Belangrijke informatie over bijvoorbeeld het aantal geweigerde sportschutterslicenties en de redenen voor weigeringen en sancties maken geen deel uit van deze jaarlijkse rapportage. Vooral een meer kwalitatieve benadering van de jaarlijkse rapportage kan meer inzicht bieden in het effectief functioneren van de federaties en de wijze waarop ze het Sportschuttersdecreet en uitvoeringsbesluiten in de praktijk toepassen. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan een beschrijving van de evoluties inzake hun clubwerking en wijzigingen op het vlak van procedures, de aanpak van eventueel vastgestelde problemen, een jaarlijks overzicht van de aangeboden disciplines en bijhorende wapentypes, en een synthese van de verslagen van de federaties over hun clubbezoeken.

Sport Vlaanderen oefent zijn toezicht op de werking van de gemachtigde schietsportfederaties verder uit door *ad hoc* plaatsbezoeken bij deze federaties. De federaties worden kort vooraf op de hoogte gebracht van het plaatsbezoek. Tijdens deze bezoeken, die doorgaans een hele werkdag duren, vraagt een vertegenwoordiger van Sport Vlaanderen, naast de verplichte jaarlijkse informatiedeling, extra informatie op over de werking en de procedures van de federaties inzake het verlenen, schorsen, intrekken en beperkingen van sportschutterslicenties en bij de organisatie van theoretische en praktische proeven. Daarnaast worden *ad random* een aantal concrete licentiedossiers van a tot z onderzocht. Het aantal plaatsbezoeken is echter beperkt: de drie federaties worden, ondanks een aantal vastgestelde problemen, niet jaarlijks bezocht. Deze aanpak is bovendien niet erg efficiënt en concrete dossiers worden te weinig gericht nagekeken en onderzocht.

Bij de aanneming van het Vlaams Sportschuttersdecreet in 2007 is er bewust voor gekozen om de sportschutterslicenties te laten uitreiken door de gemachtigde federaties, maar werd verzekerd dat de diensten van de Vlaamse Gemeenschap deze federaties nauwgezet zouden opvolgen. De jaarlijkse rapportage door de federaties is een belangrijk element van dit toezicht. De federaties hebben tijdens het onderzoek aangegeven er geen problemen mee te hebben om vaker en gericht gecontroleerd te worden door Sport Vlaanderen en om op een meer uitgebreide en kwalitatieve wijze gegevens te delen in hun verplichte jaarlijkse rapportage. Om dit toezicht op een zo efficiënt en effectief mogelijke wijze uit te kunnen voeren, is het echter cruciaal om te investeren in de capaciteitsopbouw van Sport Vlaanderen inzake de schietsport.

2.1.6 Verdoken wapenhandel

Uit ons onderzoek blijkt verder dat een aantal sportschutters aan verdoken wapenhandel doen. Sportschutters kunnen vuurwapens aan elkaar verkopen op basis van hun sportschutterslicentie. De afgelopen jaren hebben een aantal personen deze mogelijkheid echter misbruikt om op grotere schaal aan wapenhandel te doen zonder hiervoor de vereiste erkenning te hebben.

2.2 Veiligheidsrisico's verbonden aan het gebruik van vuurwapens op de schietstand

2.2.1 Schietclubs en schietstanden

Personen die de schietsport beoefenen met vergunningsplichtige vuurwapens kunnen dit enkel doen in erkende schietstanden. Ongevallen met vuurwapens komen nauwelijks voor op schietstanden in Vlaanderen. Dit is het gevolg van het grote bewustzijn van de veiligheidsrisico's die verbonden zijn aan het gebruik van vuurwapens en de verantwoordelijkheidszin van de overgrote meerderheid van de beoefenaars van de schietsport, de hoge mate van sociale controle onder de schutters en het uitgeoefende toezicht door de clubverantwoordelijken en uitbaters van de schietstanden.

Om een erkenning te krijgen, moeten schietstanden aan verschillende voorwaarden voldoen die betrekking hebben op de interne veiligheid van de schietstand en het toezicht op de schutters. Deze voorwaarden staan opgesomd in het Koninklijk Besluit van 13 juli 2000 inzake de erkenning van schietstanden. De lokale politie controleert of de schietstanden zich houden aan de regels. Uit onze stakeholderbevraging blijkt dat de regels inzake schietstanden nauwgezet worden opgevolgd door de overgrote meerderheid van de schietstanden in Vlaanderen. Dit neemt echter niet weg dat vanuit de civiele wapensector wordt bevestigd dat een klein aantal schietstanden iets lakser zijn in het volgen van de bestaande veiligheidsregels en dat er bij de politie een aantal gevallen bekend zijn van schietstanden waar bijvoorbeeld werd geschoten met verboden of niet-vergunde vuurwapens.

In veel schietstanden zijn meerdere schietclubs actief. In het kader van hun aansluiting bij een van de gemachtigde federaties zijn deze clubs verplicht om een eigen intern reglement te ontwikkelen en hanteren. De federaties voeren toezicht uit op de interne werking van de clubs die bij hen zijn aangesloten. In de praktijk hebben de twee grote federaties (VSK en FROS) over het algemeen een goede relatie met de aangesloten schietclubs. Er is rechtstreekse communicatie tussen de clubs en de federaties en er vinden regelmatig clubbezoeken plaats. De twee grote federaties hebben bovendien aangegeven hun jaarlijkse aantal clubbezoeken nog te verhogen en nog meer te willen inzetten op begeleiding van de clubs en clubleden. Bij VlaS is de samenwerking vooral gericht op de traditionele schietsportverbonden en spelen vooral de aangestelde verbondsverantwoordelijken een belangrijke rol in de opvolging van de clubs en hun leden.

Hoewel de meeste schietclubs zich erg bewust zijn van de bestaande veiligheidsrisico's gaat de sterke concurrentie tussen de twee grote gemachtigde schietsportfederaties gepaard met een verhoogd risico op "shopping", waarbij clubs zich aansluiten bij een federatie met minder strikte veiligheidsvereisten. Mede om dit risico zoveel mogelijk te beperken heeft de minister van Sport de gemachtigde federaties in juli 2013 gevraagd om samen een zelfreguleringsnota op te stellen. Door de slechte relatie tussen de twee grote federaties is dit tot op heden niet gebeurd. Het ontbreken van een gezamenlijke zelfreguleringsnota betekent dat er momenteel geen *level playing field* is waarbij gedegen veiligheidsmaatregelen op de eerste plaats komen. Op dit vlak dient Sport Vlaanderen, dat verantwoordelijk is voor het toezicht op de goede werking van het Sportschuttersdecreet, een belangrijke rol op te nemen door de aanpak van vastgestelde problemen nauwgezet en tijdig op te volgen en sancties te nemen indien de gemachtigde federaties hun taken niet naar behoren uitoefenen. Bovendien is het van groot belang om het wederzijds vertrouwen tussen de twee grote federaties te versterken. Sport Vlaanderen kan dit door in te zetten op vertrouwenwekkende maatregelen zoals het organiseren

van periodieke vergaderingen om op een open wijze geschillen te bespreken. Onder toezicht en impuls van Sport Vlaanderen dienen de gemachtigde federaties gezamenlijk tot de gevraagde zelfreguleringsnota te komen. Belangrijk hierbij is dat het uitoefenen van dit verhoogde toezicht op de interne werking van en samenwerking tussen de gemachtigde schietsportfederaties echter ook een investering vereist in het versterken van de huidige capaciteiten inzake schietsport bij Sport Vlaanderen.

2.2.2 Occasioneel schieten

De mogelijkheid van occasioneel schieten werd ingevoerd zodat schietclubs makkelijker nieuwe leden kunnen aantrekken door personen die interesse vertonen in de schietsport één keer per jaar in de praktijk kennis te laten maken met deze sport zonder dat dit een zwaar administratief parcours met zich meebrengt. De specifieke voorwaarden inzake het occasioneel schieten zijn vastgelegd in het KB van 13 juli 2000.

Uit ons onderzoek blijkt dat het stelsel van occasioneel schieten momenteel mogelijkheden biedt voor personen met criminele of terroristische motieven om hun schietcapaciteiten te verbeteren door te oefenen met vergunningplichtige vuurwapens. Met het oog op het beperken van dergelijke veiligheidsrisico's vereisen een aantal schietstanden dat de occasionele schutter eerst een recent uittreksel van strafregister voorlegt. Dit is echter wettelijk niet verplicht en hierdoor geen standaardpraktijk in alle schietstanden. Het zou dus goed zijn om het voorleggen van dergelijk uittreksel te verplichten. Dat is ook logisch aangezien het voorleggen van dit uittreksel verplicht is voor het beoefenen van de schietsport met vergunningsplichtige wapens (om zo bepaalde risicoprofielen uit te sluiten van legale toegang tot vuurwapens) en het occasioneel schieten juist bedoeld is om mensen te initiëren in de schietsport. De wetgever heeft getracht het risico op gebruik van het stelsel van occasioneel schieten door personen met criminele of terroristische motieven te beperken door dit type schieten slechts eenmaal per jaar toe te staan. Dit kan door de provinciale wapendiensten gecontroleerd worden aan de hand van de opgestuurde dagkaarten. In de praktijk zijn er waarschijnlijk echter een aantal schietstanden die niet al hun dagkaarten opsturen naar de betrokken provinciale wapendiensten. Vanuit de federaties wordt opgemerkt dat het voor schietstanden en schietclubs niet altijd even duidelijk is binnen welke termijn de dagkaarten teruggestuurd moeten worden naar de betrokken wapendienst. De provinciale wapendiensten hebben bovendien aangegeven dat deze dagkaarten door personeelstekorten regelmatig pas veel later of zelfs niet worden gecontroleerd. Uit controles van de Federale Wapendienst, die enkel bevoegd is voor de controle van dagkaarten van personen zonder verblijfadres in België, blijkt bovendien dat sommige personen uit het buitenland het hele land doorkruisen om occasioneel te gaan schieten in bepaalde schietstanden en dat sommigen jaarlijks meermaals occasioneel zijn gaan schieten bij dezelfde schietstand. Op basis hiervan vermoedt men dat Belgische schietstanden, via het stelsel van occasioneel schieten, misbruikt worden door criminelen uit het buitenland om hun schietcapaciteiten te verbeteren.

Uit het onderzoek blijkt verder dat een aantal schietstanden het stelsel van occasioneel schieten ook gebruiken om lucratieve activiteiten te organiseren die niet gericht zijn op het promoten van de schietsport. Opvallend is dat daarbij ook expliciet reclame wordt gemaakt voor het occasioneel schieten in het kader van bijvoorbeeld vrijgezellenfeestjes en dat een aantal schietstanden bovendien pakketten aanbieden waarbij de occasionele schutters onmiddellijk kunnen schieten met semiautomatische varianten van verschillende types oorlogswapens. Als gevolg van de recente aanpassing van de Europese Vuurwapenrichtlijn zullen de types wapens waarmee occasioneel kan worden geschoten binnenkort beperkter zijn, maar gezien het risico op misbruik van dit stelsel door personen met criminele of terroristische motieven en gezien in de wereld van de schietsport bovendien doorgaans wordt aangeraden om gradueel te verzwaren van kalibers, zou het goed zijn om het occasioneel schieten te

beperken tot een aantal opgelijste kleine kalibers. Personen die na het occasioneel schieten de smaak van de schietsport te pakken hebben, kunnen een voorlopige sportschutterslicentie aanvragen en onder begeleiding veilig leren omgaan met (zwaardere) vuurwapens.

2.3 Veiligheidsrisico's verbonden aan het voorhanden houden van vuurwapens buiten de schietstand

2.3.1. Weinig zicht op de aard van vuurwapengeweld in Vlaanderen

De afgelopen jaren werden vanuit Europa een aantal beperkingen opgelegd inzake de mogelijkheden om bepaalde types vuurwapens legaal voorhanden te houden vanuit het idee dat deze wapens gevaarlijker zijn dan andere wapentypes. De afgelopen jaren waren er verschillende geweldsincidenten in Europa met legaal voorhanden gehouden vuurwapens. Diepgaand onderzoek naar de veiligheidsrisico's verbonden aan legaal wapenbezit in het algemeen en de schietsport in het bijzonder is in Europa erg schaars. Hierdoor is het, zowel in Europa als in Vlaanderen in het bijzonder, onduidelijk in welke mate legaal voorhanden gehouden wapens effectief gebruikt worden bij geweldsincidenten, om welke types wapens het precies gaat en in welke context deze incidenten plaatsvinden. Dit betekent concreet dat het momenteel onmogelijk is om vast te stellen in welke mate sportschutters en recreatieve schutters met hun vuurwapens betrokken zijn geweest bij geweldsincidenten. De gemachtigde schietsportfederaties, provinciale wapendiensten en de Federale Politie geven aan weinig weet te hebben van dergelijke incidenten. De Federale Politie voegde er tegelijkertijd echter aan toe momenteel te weinig capaciteiten te hebben om een handhavingsbeleid in te vullen dat toelaat om een beter zicht te krijgen op de omvang en aard van misbruiken inzake schietstanden en de schietsport.

Om een beter zicht te krijgen op het aantal en de aard van geweldsdelicten waarbij wapens gebruikt worden die eigenlijk bedoeld zijn voor het beoefenen van de schietsport, zijn een aantal stappen nodig. Ten eerste moet informatie over geweldsdelicten met vuurwapens door sportschutters, recreatieve schutters en andere wapenbezitters systematisch worden bijgehouden. Dit kan onder meer op basis van intrekkingen van sportschutterslicenties, wapenvergunningen en erkenningen door de betrokken diensten. Ten tweede dient deze informatie nadien diepgaand geanalyseerd te worden om zo de aard van deze delicten te kunnen doorgronden. Aangezien de betrokken diensten momenteel niet over de capaciteiten beschikken om deze analyses uit te voeren, lijkt het aangewezen om op dit vlak samen te werken met externe partners.

2.3.2. Misbruik van de wettige reden sportief en recreatief schieten

De wettige reden "sportief en recreatief schieten" is met 107.000 à 146.000 geregistreerde wapens in het Centraal Wapenregister (CWR) de belangrijkste wettige reden voor wapenbezit in Vlaanderen. Andere belangrijke redenen zijn de jacht, het verzamelen van vuurwapens en passief wapenbezit (wapenbezit

zonder munitie¹). De wettige redenen “risico-activiteit”^{II} en “persoonlijke verdediging” zijn ook opgenomen in de Wapenwet, maar worden bijzonder restrictief geïnterpreteerd. Ter illustratie: voor het uitoefenen van een risico-activiteit zijn er in het CWR slechts 45 vuurwapens geregistreerd in Vlaanderen en voor persoonlijke verdediging slechts 14 vuurwapens.

Bij verschillende bevraagde actoren bestaat het gevoel dat de recent toegenomen populariteit van de schietsport gedeeltelijk verband houdt met de terroristisch geïnspireerde schietincidenten van de afgelopen jaren en onveiligheidsgevoelens. In de nasleep van dergelijke incidenten kregen zowel de provinciale wapendiensten als de gemachtigde schietsportfederaties in Vlaanderen meer vragen naar respectievelijk de mogelijkheden voor legaal wapenbezit en eventueel lidmaatschap van schietclubs. Cijfers over het aantal afgeleverde voorlopige sportschutterslicenties door de twee grote federaties tonen bovendien een opmerkelijke stijging in de maanden na de schietincidenten in Parijs in januari en november 2015. Uit ons onderzoek blijkt dat de betrokken actoren in de schietsport vooral het recreatief schieten beschouwen als een vrij makkelijke mogelijkheid om wapens te kunnen bezitten. Het is, op basis van de beschikbare cijfers, onduidelijk hoeveel personen de afgelopen jaren begonnen zijn met recreatief schieten en via deze wettige reden vergunningsplichtige vuurwapens hebben verworven. In het kader van een gedegen controle van de schietsport en het verwerven van vuurwapens voor deze activiteiten is dit uiteraard problematisch. Om dit te verhelpen moet onder andere meer geïnvesteerd worden in een betere registratie van vuurwapens in het CWR.

De schietsportfederaties benadrukken het belang van goede intakegesprekken door de schietclubs met potentiële leden, maar wijzen ook op de moeilijkheden om op deze manier correct in te schatten wat de exacte bedoelingen zijn van deze personen. Er wordt vooral gekeken naar de lokale politie om een eventueel misbruik van wettige redenen vast te stellen. Er zijn echter ook andere manieren om misbruik van de wettige reden zoveel mogelijk trachten te vermijden, bijvoorbeeld door meer schietbeurten te vereisen om aan te tonen dat men regelmatig de schietsport beoefent. Indien er twijfel bestaat over de echtheid van de intentie om aan recreatief schieten te doen of over de overeenstemming van het type wapen stelt de omzendbrief inzake de wapenwetgeving voor om bij beginnende recreatieve schutters die nog geen ervaring hebben, een wapenvergunning onder een ontbindende voorwaarde toe te kennen. Bijvoorbeeld dat de betrokkene binnen het jaar na de afgifte van de vergunning bewijs moet leveren dat hij effectief regelmatig aan recreatief schieten gedaan heeft met het wapen waarvoor de vergunning werd afgegeven. Een andere optie die door de Vlaamse provinciale wapendiensten naar voren werd geschoven is dat sportieve en recreatieve schutters hun regelmatig schieten zouden moeten aantonen voor elk (type) wapen dat ze in hun bezit hebben (zoals voorzien in het Sportschuttersdecreet van de Franse Gemeenschap). Dit idee wordt ook door de schietsportfederaties gedragen, maar men wijst er wel op dat dit dan op een manier moet gebeuren die praktisch haalbaar is voor de schutters.

¹ De mogelijkheden voor passief wapenbezit zijn beperkt tot personen met wapens die reeds legaal voorhanden werden gehouden voor het invoeren van de Wapenwet in 2006, voor erfgenamen of voor jagers en sportschutters die hun schietactiviteiten hebben beëindigd.

^{II} Meer bepaald “*de uitoefening van een risicovolle activiteit die bijzondere risico’s inhoudt of het voorhanden hebben van een vuurwapen noodzakelijk maakt*”. De omzendbrief over de toepassing van de wapenwetgeving verduidelijkt dat een algemene richtlijn met categorieën van risicoberoepen niet wenselijk is en dat steeds naar de specifieke context en concrete aanleidingen moet worden gekeken. De aanvrager van een wapenvergunning met deze reden moet de noodzaak een vuurwapen voorhanden te hebben aantonen en mag het wapen uitsluitend hiervoor gebruiken. Een juwelier die een vuurwapen wil verwerven, moet bijvoorbeeld aantonen dat de gevaren waaraan hij is blootgesteld reëel zijn, dat hij een concreet risico loopt op deze gevaren en dat het leven van de aanvrager beroepshalve in gevaar is.

2.3.3. Wapendiefstallen

Met het oog op het beperken van de risico's op wapendiefstal dienen wapenbezitters in België een aantal verplichte veiligheidsmaatregelen te nemen voor de opslag van vuurwapens en munitie. Deze maatregelen zijn vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 24 april 1997 (zoals aangepast in 2009). Dit KB voorziet in bijkomende strengere veiligheidsmaatregelen naarmate men meer vuurwapens opslaat en bepaalt verder dat elke (poging tot) diefstal onmiddellijk moet worden gemeld bij de politie en de gouverneur. Beoefenaars van de schietsport en andere legale wapenbezitters bewaren hun wapens en munitie doorgaans conform deze regels. Desondanks worden in België jaarlijks gemiddeld meer dan 850 diefstallen van vuurwapens vastgesteld.

Sportschutters en recreatieve schutters lopen extra gevaar op diefstallen die specifiek gericht zijn op hun vuurwapens. Dit betekent dat erg omzichtig moet worden omgesprongen met de identiteitsgegevens van de leden van schietclubs. Een simpele zoektocht op het internet naar Vlaamse schietclubs en hun bestuurders in het kader van dit onderzoek leverde echter al snel tientallen identiteitsgegevens en adressen van wapenbezitters op. Een aantal schietclubs dienen dus voorzichtiger om te springen met de privacy van hun bestuur en leden. Ook hier kunnen de federaties waarbij deze clubs zijn aangesloten een belangrijk rol spelen.